

De wereld van James Bond

Alles wat je nog niet wist over 007

Twan Arts

ISBN: 9789464483574

Omslagwerk: Anne Femke Vlagsma

Design binnenkant: Maze Design

© Copyright 2021 Twan Arts, Eindhoven

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze opgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de auteur.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 20 juni 1974, St.b.351, zoals gewijzigd bij Besluit van 23 augustus 1985, St.b.471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reporecht. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatie- of andere werken (artikel 16 Auteurswet 1912), in welke vorm dan ook, dient men zich tot de auteur te wenden. Ondanks alle aan de samenstelling van dit boek bestede zorg kan de auteur geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade die het gevolg is van enige fout in deze uitgave. De auteur heeft getracht alle rechthebbenden van fotomateriaal te bereiken. Zij die desondanks menen aanspraak te kunnen maken op deze rechten, kunnen zich tot de auteur wenden.

Inhoudsopgave

Voorwoord	7
Inleiding	10
Voor wie is <i>De wereld van James Bond</i> geschreven?	10
Handleiding voor <i>De wereld van James Bond</i>	11
1. Het fenomeen James Bond	13
De geboorte van James Bond	15
De Bond-cocktail	41
2. De Bond-personages	83
James Bond	85
Bond-girls	97
Bond-schurken	117
Bondgenoten	139
3. Typische Bond-ingrediënten	153
Bond-gadgets en –voertuigen	155
Bond-stunts	171
Bond-locaties	181
Bond-muziek	193
4. De nalatenschap van 007	211
Bond-marketing	213
Bond-universum	233
5. De grootste successen en flaters van James Bond	253
Zeven films die de Bond-reeks het beste weergeven	255
Zeven flaters in de Bond-cocktail	273
Over de auteur	282

Voorwoord

Zolang ik me kan herinneren, heb ik al een grote passie voor films. En dan in het bijzonder voor de man die mij met dit mooie medium kennis liet maken: James Bond. Over je passie praat je graag, dat geldt ook voor mij. Dan is er toch niets mooiers dan een boek schrijven over je passie, in de hoop dat je daarmee anderen ook aansteekt met het ‘Bond-virus’?!

Om die reden heb ik *De wereld van James Bond* geschreven. Dit boek is geen schatkist aan wetenswaardigheden voor de doorgewinterde Bond-fan. Dit boek is ook geen allesomvattend, encyclopedisch werk over geheim agent 007. Wat *De wereld van James Bond* hopelijk wél is, is een toegankelijk geschreven kennismaking met de rijke wereld van James Bond. Ik heb dit boek dan ook geschreven voor al die mensen die genieten van de Bond-films en daarover graag wat meer willen weten.

Belangrijk om te vermelden is dat *De wereld van James Bond* een uitgebreide en geactualiseerde uitgave is van het Nederlandstalige boek *James Bond voor Dummies*. Dit boek is eveneens van mijn hand en is in 2015 gepubliceerd door BBNC Uitgevers, de officiële uitgever in Nederland en België van de bekende *Voor Dummies*-boeken.

De wereld van James Bond was niet tot stand gekomen zonder de hulp van een aantal mensen. Allereerst mijn vriendin Anne Femke Vlagsma. Ze is verantwoordelijk voor de prachtige omslag van *De wereld van James Bond*. Een ontwerp waar zelfs de beroemde filmtitelontwerper Maurice Binder jaloers op zou zijn! En daarnaast ben ik haar dankbaar voor het feit dat ze mijn maniakale Bond-obsessie al jarenlang gedoogd. Ook een speciaal woord van dank voor het team achter Maze Design: Tim de Bruijn, Lianne Drinhuyzen, Martijn van der Heijden, Pleun Hertroijs en Suzanne Raaijmakers. Zij hebben de binnenzijde van dit boek ontworpen. Mocht men voor toekomstige Bond-posters een grafisch ontwerper zoeken, dan is Maze Design de aangewezen partij.

Een speciaal woord van dank gaat ook uit naar Don Zuiderman, Martin den Herder en Tijn Spanjers. Samen met deze heren neem ik podcasts op onder de naam *The 00 Files*. Hierin pluizen we het fenomeen James Bond volledig uit. Iets wat we hopelijk nog jarenlang blijven doen.

Tot slot wil ik mijn ouders bedanken omdat ze mij, als tienerjongen, zonder er ooit moeilijk over te doen talloze malen naar al die Bond-films lieten kijken. Zo zie je maar dat het toch nog ergens goed voor is geweest!

Twan Arts

Inleiding

‘Bond, James Bond.’ In 1962 introduceerde de destijds onbekende acteur Sean Connery zich aan het grote publiek. Nu, bijna zestig jaar later, is het een van de meest bekende uitspraken die ooit op het witte doek te zien zijn geweest.

Met vijftientig films mag de reeks van geheim agent 007 met recht de meest succesvolle filmreeks aller tijden worden genoemd. Er wordt zelfs geschat dat meer dan de helft van de totale wereldbevolking ooit een James Bond-film heeft gezien! Als een van de weinige fictieve karakters is James Bond erin geslaagd onderdeel te worden van de hedendaagse popcultuur. En het is niet alleen in de wereld van de film waar de superspion zijn sporen heeft nagelaten. Ook de literatuur (waar het tenslotte ooit mee is begonnen), muziek, mode en marketing zijn door 007 beïnvloed.

‘James Bond. Iedere man wil hem zijn! En iedere vrouw wil hem hebben!’ was een scherpe slogan uit de jaren zestig van de vorige eeuw. En? Geldt dat ook voor jou? Vast wel! In *De wereld van James Bond* ontdek je hoe dat komt.

Voor wie is *De wereld van James Bond* geschreven?

Dit boek neemt je mee op reis door de wonderde wereld van James Bond. Je ontdekt de geschiedenis van dit iconische karakter en leert de gouden formules kennen die iedere Bond-film volgt. Daarnaast zullen alle typische Bond-ingrediënten uitgebreid de revue passeren: de mooie Bond-girls, sinistere schurken, snelle auto’s, coole gadgets en exotische locaties. En dat allemaal zoals Bond zijn favoriete drankje, wodka-martini, het liefst drinkt: geschud en niet geroerd!

Bestempel je jezelf als een echte Bond-expert? Kan jij bijvoorbeeld de titels van alle Bond-films op chronologische volgorde opdreunen? Dan is *De wereld van James Bond* wellicht niet het meest geschikte boek voor je. Natuurlijk zal het wel een feest van herkenning voor je zijn.

Ben je een Bond-liefhebber? Heb je alle films wel eens gezien, maar haal je de titels en bijbehorende Bond-girls door elkaar? Weet je dat Jaws die gemenerik met stalen tanden is, maar gaat er niet direct een lampje branden bij de naam Gobinda? Dan biedt *De wereld van James Bond* je de ideale kans om de wereld van 007 in al zijn glorie te ontdekken.

Kortom: geniet jij van James Bond en zou je graag wat meer willen weten over zijn rijke historie? Dan is *De wereld van James Bond* hét boek voor jou. Verwacht je dankzij dit boek te leren hoe je zelf een Bond-girl (of Bond-guy) aan de haak kunt slaan? Dan moet ik je helaas teleurstellen.

Handleiding voor *De wereld van James Bond*

Dit boek is opgebouwd uit vijf delen. In Deel 1 staat de rijke historie van James Bond centraal. Deel 2 staat in het teken van de belangrijkste personages uit de Bond-films: de Bond girls, schurken, bondgenoten en uiteraard James Bond zelf. Deel 3 behandelt de iconische ingrediënten van de Bond films zoals de gadgets, stunts, locaties en muziek. In Deel 4 kijken we naar de sporen die 007 heeft achtergelaten op het gebied van film, televisie, games, memorabilia en nog veel meer. Tot slot geef ik in Deel 5 mijn eigen ongezoeten mening over de Bond franchise.

Om je een beetje wegwijs te maken in de wereld van James Bond, verwijst *De wereld van James Bond* regelmatig naar specifieke scènes uit de Bond-films. Heb je bijvoorbeeld zojuist gelezen over de stunts uit de films, dan worden hier de filmfragmenten genoemd waarin jij enkele van deze stunts kunt bekijken. Tussen teksthakjes wordt tot op de minuut nauwkeurig vermeld wanneer dit fragment in de film begint. Hierbij is uitgegaan van de Blu-ray versie van de film. Een verwijzing naar een filmfragment wordt altijd voorzien van het volgende pictogram:

Let op, waarschuwing! Bij het schrijven van dit boek is de 25ste officiële James Bond-film, genaamd *No Time To Die*, recent verschenen in de Nederlandse bioscopen. Om een zo actueel mogelijk boek aan de lezer voor te schotelen, bespreek ik ook deze film. In het onwaarschijnlijke

geval dat je *No Time To Die* nog niet hebt gezien, adviseer ik je dat eerst te doen voordat je verder gaat met lezen!

En nu is het tijd om te beginnen aan die mooie reis door de wondere wereld van 's werelds meest beroemde geheim agent. Schenk jezelf een wodka-martini in – *shaken not stirred* – en geniet!

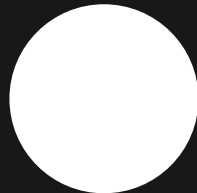
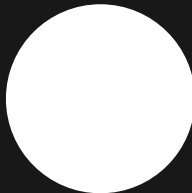

Deel 1

Het fenomeen James Bond

Om de paar jaar kijken miljoenen mensen uit naar de première van een nieuwe Bond-film. We kunnen dan ook wel stellen dat James Bond een wereldwijd fenomeen is. Maar hoe komt dat? En hoe is het ooit allemaal begonnen?

In dit deel lees je over de ontstaansgeschiedenis van geheim agent 007. Je ontdekt waar zijn geestelijk vader, schrijver Ian Fleming, zijn inspiratie vandaan haalde. Ook lees je hoe de James Bond-filmreeks de wereld van de cinema op zijn kop zette. Alle Bond-films komen aan bod en alle belangrijke spelers worden hierbij genoemd. Kortom, dit deel lees je wanneer je meer te weten wilt komen over het rijke verleden van onze held.

De geboorte van James Bond

'Bond, James Bond.'

– James Bond stelt zich voor aan het publiek (*Dr. No*)

Het is in veel huishoudens een traditie om bij het verschijnen van een nieuwe James Bond-film met het hele gezin naar de bioscoop te gaan. De (tiener)kinderen smullen van het filmavontuur en de popcorn, vader geniet van de nostalgie en moeder koestert het samenzijn met het gezin. Een avondje uit dat inmiddels van generatie op generatie is doorgegeven. Dit maakt de James Bond-filmreeks zo uniek; er is geen enkele andere filmserie die dit voor elkaar heeft gekregen.

Maar weten al die gezinnen wel waar deze traditie vandaan komt? Weten ze dat James Bond ooit tot leven kwam als hoofdpersonage in een serie boeken? Spionageromannetjes die geschreven waren door een man die zichzelf min of meer ook als een Britse geheim agent zag? Vast niet! Daarom is het tijd om te ontdekken waar de prachtige Bond-familietraditie is ontstaan. Hiervoor moeten we terug naar de jaren vlak na de Tweede Wereldoorlog. Tijd voor een stukje geschiedenis!

De wereld anno 1950

Om James Bond als karakter goed te kunnen begrijpen, is het van belang dat je weet hoe het dagelijkse leven eruitzag vlak na de Tweede Wereldoorlog. Daarom volgt hier een korte schets van de wereld na 1945.

In de herfst van 1945 lagen grote delen van de wereld in puin. Met name het vasteland van Europa had zwaar geleden onder de gevechten. Steden waren platgebombardeerd, miljoenen onschuldige burgers waren gedood en landen waren volledig bankroet. De Verenigde Staten hadden nagenoeg geen oorlogsgeweld op eigen bodem gehad en waren economisch gezien nog steeds een sterk land. Zij besloten dan ook de door hen bevrijde landen te steunen door ze miljarden dollars hulp te verlenen. En terwijl West-Europa eind jaren veertig begon aan de

wederopbouw, ontdekten de Oost-Europese landen dat hún bevrijder, de Sovjet-Unie, heel andere ambities had. De Russen waren niet van plan weer met stille trom uit Europa te vertrekken. Sterker nog, ze onderwierpen de Oost-Europese landen aan de communistische ideologie en maakten er zogeheten satellietstaten van; formeel waren ze onafhankelijk, maar in feite heerste de ijzeren vuist van de Sovjet-Unie.

De Koude Oorlog

Omstreeks 1950 was Europa letterlijk in tweeën gesplitst. Het westelijke gedeelte dat door de Verenigde Staten werd beïnvloed en een oostelijk deel onder het gezag van de Sovjet-Unie. De grens, door de voormalige Britse premier Churchill poëtisch omschreven als het IJzeren Gordijn, liep dwars door Duitsland, langs de westgrenzen van Tsjecho-Slowakije en Hongarije tot aan de grens tussen Italië en Joegoslavië. In feite was het ook een opsplitsing die op ideologie gebaseerd was: het kapitalistische Westen versus het communistische Oosten. Om de nog fragiele stabiliteit in West-Europa te waarborgen, richtten de westerse landen de NAVO op. Deze defensieve samenwerking tussen de VS, Canada en enkele West-Europese landen werd gevolgd door de oprichting van het Warschaupact; eenzelfde samenwerking tussen de Sovjet-Unie en de Oost-Europese landen.

Er was vrede in Europa, maar van een stabiele situatie kon je begin jaren vijftig niet spreken. Een continue spanning was voelbaar tussen de twee machtsblokken. Beide waren ervan overtuigd dat de ander van plan was alle macht naar zich toe te trekken. Zowel het Westen als het Oosten streefde er dan ook naar in alles beter, sterker en sneller te zijn dan de ander. Om in die race voorop te blijven lopen, was informatie over de tegenpartij van cruciaal belang. Geheime inlichtingendiensten aan weerszijden van het IJzeren Gordijn draaiden overuren.

Deze constante staat van paraatheid, ook wel de Koude Oorlog genoemd, was een levendige inspiratiebron voor een verveelde Engelse journalist...

Ian Fleming: de geestelijk vader van James Bond

Ian Lancaster Fleming werd op 28 mei 1908 in Londen geboren. Hij was de tweede van in totaal vier zonen die Valentine en Eve Fleming zouden krijgen. Ian groeide grotendeels op zonder zijn vader. Valentine stierf namelijk in de loopgraven van de Eerste Wereldoorlog, toen Ian acht jaar was. Diens rouwbrief werd geschreven door een vriend en medeofficier van Valentine, de jonge Winston Churchill. Op zijn dertiende werd Ian door zijn moeder naar de elitaire kostschool Eton College gestuurd. Daar blonk hij met name uit in zijn atletiekprestaties. Hij won zelfs twee keer op rij de *Victor Ludorum* ('Kampioen van de Spelen') van de school. Maar Ian was ook een echte puber en had het regelmatig aan de stok met de autoriteiten op Eton College.

Een bekende anekdote is dat Ian zich op een dag om klokslag twaalf uur bij de rector moest melden voor wangedrag. Het probleem was dat hij juist op dat moment zijn titel zou verdedigen van de *Victor Ludorum*. En dus vroeg de brutale Ian of hij zijn straf een kwartiertje eerder mocht ondergaan. Terwijl het bloed nog over zijn been sijpelde (lijfstraffen waren toen nog heel normaal), meldde Ian Fleming zich bij de startlijn.

Eve Fleming zag de cijferlijst van haar zoon in rap tempo verslechteren en zond hem – na een korte periode aan de Koninklijke Militaire Academie – naar een privéschool in het Oostenrijkse Kitzbühel. Daar had de sportieve Ian de tijd van zijn leven; na school ging hij regelmatig skiën en bergbeklimmen. Het studentenleven aan het vaste Europese land beviel hem wel. Later zou Ian ook nog een tijdje in München en Genève studeren, waarbij hij met name interesse had in vreemde talen.

Ian was in die tijd behoorlijk populair bij de dames en had dan ook meerdere affaires. Toen hij in Genève studeerde, leerde Ian de Zwitserse Monique kennen. Hij werd verliefd, verloofde zich, maar van een huwelijk zou het nooit komen. Zijn moeder Eve was het niet eens met de partnerkeuze van haar zoon en dreigde hem te onterven. Hierop verbrak de verdrietige Ian zijn verloving.

Wanneer je de Bond-boeken leest, dan valt het op dat Fleming veel van zijn eigen jeugd aan James Bond heeft meegegeven. Net als Fleming studeerde Bond op Eton College, blonk hij uit op het gebied van sport en leerde hij skiën en bergklimmen tijdens zijn buitenlandse studieverloven. Ook verloor James Bond, net als zijn geestelijk schepper, zijn vader op jonge leeftijd. De Zwitserse jeugdliefde Monique liet ook een onuitwisbare indruk achter op hem. In het boek *You Only Live Twice* ontdekken we dat de moeder van Bond ene Monique uit Zwitserland is.

Playboy Fleming

Na zijn studie ging Fleming aan de slag als journalist bij persbureau Reuters. Hij merkte direct dat hij aanleg had voor dit beroep en dat ontging zijn superieuren ook niet. Zo zonden ze destijds de 24-jarige Fleming – die de Russische taal sprak – naar Moskou om een geruchtmakende rechtszaak bij te wonen. Een aantal Britse staatsburgers werd van spionage beschuldigd. Fleming smulde van deze hectische en internationale wereld. Het was dan ook een grote schok voor iedereen toen hij plots zijn baan opzegde en als effectenmakelaar in de financiële wereld ging werken. Fleming dacht dat een baan als journalist hem niet het geld zou opleveren waarnaar hij als avontuurlijke vrijgezel zo snakte. Later zou Fleming zichzelf omschrijven als 's werelds slechtste effectenmakelaar. Zijn nieuwe beroep zorgde er echter wel voor dat hij het leven kon leiden dat hij wilde. Hij had vele vriendinnetjes en bracht zijn vrije tijd grotendeels door in de casino's van de Britse hoofdstad.

Geheim agent Fleming

Flemings leven als playboy veranderde plotseling toen het Verenigd Koninkrijk in 1939 nazi-Duitsland de oorlog verklaarde. Fleming ging aan de slag bij de Britse marine, voor de zogeheten Naval Intelligence Division (NID). De NID was de geheime inlichtingentak van de Britse marine en verantwoordelijk voor het verzamelen en analyseren van vijandelijke informatie en het opzetten en aansturen van geheime missies. Gedurende de Tweede Wereldoorlog werkte Fleming als man achter de schermen; hij was de man die de missies coördineerde

en het geschikte personeel hiervoor uitzocht. Hij voerde zelf nooit geheime militaire operaties uit. Tot zijn grote spijt, want Fleming was een avontuurlijk ingesteld persoon die maar wat graag zelf gevaarlijke operaties zou hebben uitgevoerd.

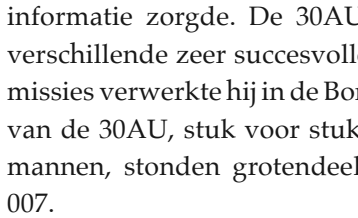
Veel van wat Ian Fleming gedurende zijn jaren als commandant bij de NID zag en leerde, zou uiteindelijk terugkomen in de James Bond-avonturen.

30 Assault Unit

Ian Fleming was gedurende de Tweede Wereldoorlog betrokken bij tientallen geheime operaties. Zijn cruciale rol bij die operaties bracht hem naar plekken in Frankrijk, Spanje, Noord-Afrika, Jamaica en de Verenigde Staten. Hij hield van dit internationale aspect van zijn baan en zou later veel ervaringen uit deze reizen in de James Bond-boeken verwerken. Een van de door Fleming bedachte missies was Operatie Golden Eye; een plan voor de verdediging van Gibraltar, mochten de Duitsers proberen dit schiereiland te veroveren.

In 1942 begon Fleming met het opzetten van de 30 Assault Unit (30AU). Dit was een relatief kleine eenheid, bestaande uit geheim agenten wier taak het was in vijandelijk gebied inlichtingen te verzamelen. De mannen uit de 30AU kregen een uitgebreide training in het gebruik van wapens, explosieven, ongewapende gevechten, coderen en survival-technieken. De 30AU werd op verschillende plekken in Europa en Noord-Afrika ingezet, waarbij Fleming als hun contactpersoon door middel van luchtverkenningfoto's, plattegronden en bewegingspatronen van de vijandelijke troepen voor

informatie zorgde. De 30AU voerde tijdens de oorlog verschillende zeer succesvolle missies uit. Veel van deze missies verwerkte hij in de Bond-boeken. De commando's van de 30AU, stuk voor stuk goedgetrainde en geharde mannen, stonden grotendeels model voor James Bond 007.

De verveelde journalist

Na de Tweede Wereldoorlog pakte Fleming zijn oude baan als journalist weer op en ging als chef buitenland werken voor de Britse krant *The Sunday Times*. Maar de oorlog had Fleming voorgoed veranderd. Op de eerste plaats had hij ook persoonlijke verliezen geleden; zijn vriendin Muriel was tijdens een Duits bombardement op Londen gedood en zijn jongere broer Michael was in de oorlog gesneuveld. Daarnaast had de avontuurlijk ingestelde Fleming in die gevaarlijke wereld van spionage eigenlijk de tijd van zijn leven.

Nu de oorlog voorbij was en hij zijn routinematige baantje als journalist weer terug had, besefte Fleming dat hij de spanning van de oorlogstijd miste. Hij haatte zijn oersaai baan en vervloekte de slaperige wereld om hem heen. Langzaam maar zeker raakte Fleming in een melancholische depressie. Om het leven enigszins dragelijk te maken, dompelde hij zich onder in het nachtleven. Hij rookte en dronk veel en verspeelde tot in de late uurtjes zijn centen in het casino.

Tijdens een van zijn missies in de Tweede Wereldoorlog had Fleming Jamaica bezocht. Hij was op slag verliefd op het Caribische eiland en liet daar na de oorlog een zomerhuis bouwen, dat hij Goldeneye noemde. Een zomerhuis vernoemd naar een militaire operatie; een beter voorbeeld van Flemings hang naar het verleden is er niet! Met zijn werkgever *The Sunday Times* sprak Fleming af dat hij ieder jaar twee maanden verlof mocht opnemen.

Die periode bracht hij door in Goldeneye.

De getrouwde man

Al zijn hele leven was Ian Fleming een verstokte vrijgezel. Over vrouwelijke aandacht had hij niet te klagen, maar voor een echt serieuze relatie had Fleming na zijn nare ervaringen – de mislukte verloving met Monique en de dood van Muriel – niet meer opengestaan. Dat veranderde begin jaren vijftig. Fleming was rond de veertig jaar toen hij een affaire kreeg met Ann Rothermere. Zij was getrouwd met de steenrijke Lord Rothermere. Ann raakte zwanger van Fleming en toen Lord Rothermere dit ontdekte, scheidde hij van haar. Fleming wilde zijn verantwoordelijkheden ten aanzien van Ann en hun ongeboren kind niet ontlopen en besloot haar ten huwelijk te vragen.

Dat was in de winter van '51-'52 en Ian Fleming voelde zich depressief. Hij haatte zijn baan, stond op het punt zijn gekoesterde vrijgezellenbestaan op te geven en maakte zich zorgen of hij zijn aanstaande vrouw, die behoorlijk wat luxe gewend was, en kind wel kon onderhouden. Daarbovenop was Fleming ongerust over de wijze waarop de Russen zich sinds de Tweede Wereldoorlog hadden gedragen. Hij zag, net als zijn vaders kameraad Winston Churchill, in de Sovjet-Unie het grote gevaar voor het vrije Westen.

Ann kwam op het idee ervoor te zorgen dat Fleming weer een doel in zijn leven kreeg. Zij zag hoe haar verloofde zich om van alles zorgen maakte en stelde voor om te gaan schrijven, zodat hij zijn gedachten eens op iets anders kon richten. En dat was precies wat Ian Fleming ging doen. Zijn inspiratie vond hij in de Koude Oorlog. Want plots was daar een nieuwe oorlog, een nieuwe vijand en een nieuw gevaar voor de mensheid. De wereld had behoefte aan een held die de mensen tegen dit kwaad kon beschermen. En Ian Fleming zou deze held creëren. Of, zoals hij zelf zei: 'Ik ga de moeder van alle spionageromans schrijven.'

De James Bond-boeken

Voor het eerst sinds de Tweede Wereldoorlog had Fleming weer een doel in zijn leven, een reden van bestaan. Met volle overgave nam hij in Goldeneye achter zijn typemachine plaats en begon te typen. Fleming zou later van de royalty's van zijn debuut een gouden typemachine kopen, waarop hij alle volgende Bond-thrillers zou schrijven.

Hoewel hij soms wat van zijn redigeerwerk in Londen deed, schreef Fleming 90% van ieder Bond-boek tijdens zijn tweemaandelijks verlof op Jamaica. Hij was een man van routine en hield voor zijn schrijfproces dan ook een strak schema aan:

- ☉ Iedere ochtend stond Fleming vroeg op voor een ochtendduik in de Caribische Zee.
- ☉ Vervolgens ontbeet hij samen met Ann. Dit ontbijt bestond stevast uit roerei, spek en zwarte koffie.
- ☉ Om 9:00 uur begaf Fleming zich naar de woonkamer. Hij sloot alle jaloezieën, zodat hij geen last had van de warmte en het zonlicht. In een hoek van de kamer stond zijn typemachine. Hier kroop Fleming achter en ging aan de slag.
- ☉ Om klokslag twaalf uur stopte hij, om samen met Ann op het strand te genieten van de zon en een frisse duik in het zeewater.
- ☉ Na de lunch deed Fleming een middagdutje. Rond 17:00 uur ging hij dan weer terug naar de woonkamer, las wat hij die ochtend had geschreven en redigeerde indien dat nodig was. Daarna legde hij deze papieren in een lade en sloot omstreeks 18:30 uur zijn werkdag af met een borrel.

Na zo'n zes tot acht weken volgens dit schema gewerkt te hebben, had Fleming een ruwe eerste versie van een Bond-boek geschreven.

De Fleming-stijl

Ian Fleming had een kenmerkende schrijfstijl, ook wel 'de Fleming-stijl' genoemd. Zoals gezegd, schreef Fleming jaarlijks een Bond-thriller tijdens zijn tweemaandelijks verlof op Jamaica. Hij schreef snel, ongeveer 2.000 woorden per dag, en las eerder geschreven stukken nooit terug wanneer hij 's ochtends aan een nieuw gedeelte begon. Fleming ging zo te werk omdat dit volgens hem de vaart in het verhaal hield. Om die reden maakte hij bijvoorbeeld ook veel gebruik van korte zinnen. Deze vlotte schrijfstijl combineerde Fleming met een scherp oog voor detail, een eigenschap die hij zich in zijn begindagen als journalist had aangeleerd.

De Bond-boeken zijn rijk aan gedetailleerde beschrijvingen van locaties, auto's, kleding, eten en drinken. Dit gaf de boeken, ondanks hun vaak fantasierijke plots, een gevoel van realisme mee. Niet iedereen was daar even enthousiast over. Een aantal recensenten beschuldigde Fleming van snobisme.

Over de manier waarop Fleming seks in de Bond-boeken behandelt, werd in de preutse jaren vijftig met schande gesproken. James Bond was volgens velen een man die zaken als trouw en het huwelijk niet zo nauw nam en stuitte daarmee de gevestigde orde aardig tegen de borst. Het was tegelijkertijd ook juist deze insteek die de boeken zo populair maakten. Mannen én vrouwen smulden van de sensuele passages in de Bond-thrillers. Overigens is het werk van Fleming vandaag de dag – met boeken als *Vijftig tinten grijs* – tamelijk braafjes te noemen.

Flemings debuu: Casino Royale

In 1953 verscheen Ian Flemings debuu, getiteld *Casino Royale*, in de boekwinkels. Hierin maken we kennis met James Bond die als geheim agent 007 werkt voor de Britse inlichtingendienst MI6. Zijn missie brengt hem naar de fictieve Franse badplaats Royale-Les-Eaux. In het plaatselijke casino neemt 007 het op tegen de Russische agent Le Chiffre. De schurk heeft namelijk grote sommen Russisch geld verloren en wil dit in het casino terugwinnen. Aan James Bond, die bekendstaat als de beste kaartspeler van MI6, de taak om dit tegen te houden. Daarbij wordt hij onder andere geholpen door de mooie Vesper Lynd, die eveneens voor de Britse geheime dienst werkt. Bond slaagt in zijn plan, maar wordt prompt ontvoerd door Le Chiffre. Hij ondergaat een vernederende marteling en lijkt het succes van de missie met zijn leven te moeten bekopen. Maar dan wordt Bond vanuit onverwachte hoek gered: een Russische agent doodt Le Chiffre en laat 007 gewond achter. Terwijl Bond van zijn verwondingen aan het herstellen is, denkt hij erover na om de geheime dienst te verlaten en met Vesper een mooi leven op te bouwen. Dan pleegt Vesper plots zelfmoord en ontdekt Bond in haar afscheidsbrief dat ze een dubbelagente was voor de Russische geheime dienst.

Met *Casino Royale* schreef Fleming meteen een blauwdruk voor alle toekomstige Bond-boeken én -films. Het verhaal bevat de structuur en de ingrediënten die men vandaag de dag nog steeds bij een James Bond-avontuur kan verwachten. Deze zogeheten Bond-cocktail is het belangrijkste antwoord op de vraag waarom de James Bond-serie na al die jaren nog zo succesvol is. Ik ga in dit boek de Bond-cocktail nog uitgebreid behandelen.

Overigens heeft Fleming later in interviews gezegd dat hij de kern van het verhaal – 007 die de vijand middels een kaartspel grote sommen geld afhandig maakt – heeft gebaseerd op zijn eigen ervaringen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog bezocht Fleming samen met zijn superieur, admiraal Godfrey, het Portugese Estoril. Daar ging Fleming naar het casino en nam het in een kaartspel op tegen een Duitse agent.

In tegenstelling tot zijn alter ego verloor Fleming van zijn tegenstander. Overigens geeft admiraal Godfrey een andere versie van dit verhaal. Volgens hem speelde Fleming tegen een Duitse zakenman, geen agent. Hoe dan ook, deze gebeurtenis vormde de inspiratie voor de kaartscènes in *Casino Royale*.

De ontvangst van het boek *Casino Royale* was niet unaniem lovend. Sterker nog, Flemings eigen vrouw Ann wilde niet dat het boek aan haar werd opgedragen en noemde het 'rommel', een mening die door een aantal recensenten werd gedeeld. Fleming werd ervan beschuldigd geweld, seks en sadisme te verheerlijken. Vandaag de dag zijn we wel wat meer gewend, hoewel enkele passages wel erg racistisch zijn. Je moet deze reacties dan ook zien in de tijdgeest van de jaren vijftig. Het hippietijdperk en de daarmee gepaard gaande afkeer tegen de gevestigde orde, was nog niet aangebroken. Voor veel lezers was de Fleming-stijl nog een brug te ver. Het zou nog een paar jaren duren voordat het publiek massaal de Bond-thrillers zou gaan lezen. Teleurgesteld door deze heftige eerste reacties, besloot Fleming de filmrechten van *Casino Royale* voor een habbekrats te verkopen.

De tv-film *Casino Royale* (1954)

Veel film liefhebbers denken dat *Dr. No* in 1962 de eerste verfilming was van een James Bond-avontuur. Jij bent zo slim geweest dit boek te gaan lezen en behoort vanaf nu dan ook tot het select groepje mensen dat weet dat dit niet het geval is. Vlak na het uitbrengen van het boek *Casino Royale* verkocht Fleming de filmrechten aan een tv-producent. Deze maakte er een korte film van die – als onderdeel van de televisieserie *Climax!* – op de Amerikaanse zender CBS werd uitgezonden. Voor een betere aansluiting op het Amerikaanse publiek, werd

het hoofdpersonage van de Britse spion James Bond gewijzigd in die van de Amerikaanse geheim agent Jimmy Bond! Het is dan ook niet Sean Connery maar de onbekende acteur Barry Nelson die als eerste gestalte gaf aan Ian Flemings Bond.

De zender CBS had het idee om een televisieserie over het personage te maken. Fleming was in zijn nopjes en begon nieuwe verhalen voor de serie te bedenken. Toen de productie van deze serie niet doorging, verwerkte hij dit werk in de verhalenbundel *For Your Eyes Only*.

Decennialang dacht men dat de zwartwitopnames van *Casino Royale* verloren waren gegaan, totdat de televisiefilm in 1981 herontdekt werd. Nieuwsgierig? De televisiefilm is volledig te zien op YouTube (zoek op 'Climax Casino Royale').

Fleming pende verder

Hoewel sommige recensenten (plus nota bene zijn eigen vrouw!) zich dus negatief hadden uitgelaten over *Casino Royale*, had Fleming ook enthousiaste reacties op zijn debuut te horen gekregen. Zijn uitgever was tevreden met de verkoopcijfers en drong er bij Fleming op aan een nieuw Bond-avontuur te schrijven.

In 1954 verscheen *Live And Let Die*. Net als bij *Casino Royale* schreef Fleming het boek tijdens zijn verlof in het vakantiehuis Goldeneye. Tot zijn dood, in 1964, heeft hij de wintermaanden gebruikt om op Jamaica een Bond-avontuur neer te pennen. *Live And Let Die* was commercieel gezien een groter succes dan zijn voorganger. En ook de recensies waren dit keer positiever. Flemings derde Bond-thriller, *Moonraker*, zette deze stijgende lijn door. Het publiek leek meer en meer open te staan voor

dit nieuwe type held. Fleming was echter allang overtuigd van zijn creatie en vond dat deze op het witte doek thuishoorde. Ondanks de nare ervaring die hij had overgehouden aan de televisiefilm *Casino Royale*, ging Fleming vastberaden verder met zijn streven een James Bond-bioscoopfilm van de grond te krijgen.

De James Bond-filmrechten

Wanhopig zocht Fleming naar een manier om een James Bond-film te produceren. In 1960 ging hij een samenwerking aan met producent Kevin McClory en scenarioschrijver Jack Whittingham. In een serie ontmoetingen maakte het drietal een start met het schrijven van een James Bond-filmscenario. Uiteindelijk liep ook deze poging op niets uit. Hierop nam Fleming een onverstandig besluit dat hem en de toekomstige James Bond-filmreeks nog jaren zou achtervolgen. Hij gebruikte namelijk dit scenario als basis voor zijn volgende Bond-thriller, *Thunderball*, zonder McClory en Whittingham hiervan op de hoogte te brengen. Dit schoot de heren in het verkeerde keelgat en zij spanden een rechtszaak aan.

De rechtszaak was de eerste in een serie rechtszaken rondom het personage James Bond, die tot ver in de volgende eeuw zouden lopen. Fleming leed fysiek en mentaal onder de spanningen van dit geding en kreeg een hartaanval. Moegestreden en terneergeslagen accepteerde Fleming een schikking, waardoor McClory de filmrechten kreeg van het boek *Thunderball*.

Het was 1961 en Ian Fleming was er slecht aan toe. Hoewel zijn boeken nog steeds succesvol waren, gold dat niet voor zijn filmplannen. Hij had de rechten van *Casino Royale* voor nagenoeg niets verkocht aan een televisiezender en nu had hij de rechten van *Thunderball* ook nog eens verloren. Bovendien begon zijn ongezonde levensstijl – Fleming was nog steeds een zware roker en drinker – zijn tol te eisen.

Alles of niets

In deze zware periode werd Fleming benaderd door de flamboyante Canadese zakenman Harry Saltzman. Saltzman was dol op de Bond-boeken en wilde maar wat graag een Bond-film produceren. De twee heren maakten een deal: Saltzman kreeg – met uitzondering van *Casino Royale* en *Thunderball* – de filmrechten van alle verschenen en nog te verschijnen Bond-boeken. Daarvoor moest hij diep in de buidel tasten. Zo diep dat Saltzman vervolgens niet meer over de middelen beschikte om daadwerkelijk een film te produceren!

Op dat moment werd Saltzman benaderd door de Amerikaanse filmproducent Albert R. ‘Cubby’ Broccoli. Net als Saltzman was Broccoli fan van de Bond-boeken. En net als Saltzman wilde Broccoli niets liever dan een Bond-film maken. Er was meteen een klik tussen de heren. Bovendien hadden ze beiden iets waar de ander behoefte aan had. Saltzman bezat de James Bond-filmrechten, maar had financieel niet de mogelijkheid hier iets mee te doen. Broccoli was een goede bekende bij de filmstudio’s en was in staat een filmfinanciering rond te krijgen. De twee heren vormden een partnership en noemden hun productiebedrijf EON Productions. EON stond voor ‘Everything Or Nothing’ – Alles of Niets. Het werd, zo kunnen we nu wel zeggen, alles.

Broccoli en Saltzman

Zonder Ian Fleming zou James Bond er nooit geweest zijn. Maar zonder filmproducenten Albert R. ‘Cubby’ Broccoli en Harry Saltzman was de James Bond-filmreeks er nooit geweest. Althans, niet zoals we deze nu kennen. Het is aan hun doorzettingsvermogen, lef en creativiteit te danken dat we nu nog steeds om de paar jaar van een nieuwe Bond-film kunnen genieten.